

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj

Številka: 801-01/15-7/
Ljubljana, 25. avgust 2015

EPA 620-VII

Komisija Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj je, na podlagi drugega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05-uradno prečiščeno besedilo, 95/09 - odl. US, 21/13 - ZFDO-F) in 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15), sprejela naslednje

M N E N J E

k Poročilu o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrski varnosti v Republiki Sloveniji leta 2014

Komisija Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj je na 50. seji 24. avgusta 2015 obravnavala Poročilo o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrski varnosti v Republiki Sloveniji leta 2014, ki ga je Državnemu zboru v obravnavo predložila Vlada.

Komisija **se je seznanila** s Poročilom o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrski varnosti v Republiki Sloveniji leta 2014

Leto 2014 je bilo glede jedrske varnosti in varstva pred sevanji po besedah predstavnikov Uprave za jedrsko varnost in Uprave za varstvo pred sevanji eno najmirnejših v zadnjem času. Nuklearna elektrarna Krško (NEK) je obratovala vse leto s polno močjo. Ker ni bilo rednega remonta in so bile vremenske razmere ugodne, je NEK prvič v zgodovini preseгла mejo 6 TWh proizvedene energije v enem letu. Po ugotovljenih poškodbah goriva med remontom leta 2013 je Uprava za jedrsko varnost skrbno spremljala, kako se bodo v letu 2014 obnesli izvedeni korektivni ukrepi. Ugotavlja se, da so bili ukrepi dobro izvedeni, saj do konca leta ni bilo pokazateljev puščanja jedrskega goriva, prav tako ni bilo težav zaradi elektromagnetnih motenj, ki so povzročile samodejno zaustavitev novembra 2013. V letu 2014 se je končal tudi drugi redni občasni varnostni pregled NEK, ki ga mora vsak jedrski objekt opraviti vsakih deset let. Po nekajletnem podrobnem pregledu niso bile ugotovljene pomanjkljivosti, ki bi zahtevale takojšnje ukrepanje. Narejen pa je bil načrt izboljšav za odpravo ugotovljenih neskladij. S potrditvijo poročila oziroma rezultatov občasnega varnostnega pregleda se je obratovalno dovoljenje podaljšalo za naslednjih deset let.

Lani je bil potrjen tudi investicijski program za projekt odlagališča nizko- in srednjeradioaktivnih odpadkov (NSRAO), ki predstavlja je nujen za nadaljevanje

gradnje odlagališča. Agencija za radioaktivne odpadke (ARAO) je pridobila vsa zemljišča, začela je s terenskimi raziskavami, pripravlja pa tudi vladno gradivo za določitev upravljavca. Po sedanjih načrtih na bi bilo odlagališče NSRAO zgrajeno in začelo poskusno obratovati leta 2020. Odlagališče Jazbec bo v kratkem prešel pod nadzor ARAO, medtem ko na odlagališču Boršt sanacija še ne bo kmalu končana. Tudi reaktor Triga je uspešno opravil prvi desetletni občasni varnostni pregled. Lansko leto je Slovenijo ponovno obiskala mednarodna misija IRRS Follow up, ki je ugotovila, da je izpolnjena večina priporočil in predlogov predhodne misije, medtem ko še zmeraj nista izpolnjeni dve priporočili (zamude pri gradnji odlagališča NSRAO in nezadostna sredstva in pomanjkanje kadrov na Upravi za jedrsko varnost).

Lani prav tako ni bilo večjih težav pri izvajalcih sevalnih dejavnosti. Bilo je manj intervencij zaradi najdb virov ionizirajočega sevanja na terenu. V zvezi z izpostavljenostjo radonu pa je bilo ugotovljeno, da je konec leta 2014 zaradi poplav prišlo do sprememb zračnih tokov v kraških jamah, kar je bilo po mnenju Uprave za varstvo pred sevanji razlog za izpostavljenost zaposlenih v Postojnski jami v zadnjih treh mesecih 2014 višjim dozam od pričakovanih v obdobju šestih mesecev. Z namenom pravočasne zaznave takih pojavov so bile izvedene nekatere izboljšave.

Komisija pozitivno ocenjuje poročilo v smislu preglednosti in osveščanja javnosti z vsemi dogodki in podatki, ki pomembno vplivajo na zagotavljanje jedrske in sevalne varnosti v državi.

V zvezi s povečano vsebnostjo radona v šolah in vrtcih je komisijo zanimalo, ali so ravnatelji in starši otrok ustrezno seznanjeni z rezultati meritev koncentracije radona in v primeru presežnih mejnih vrednosti tudi s potrebnimi ukrepi za izboljšanje stanja. Komisija ugotavlja, da je Uprava za varstvo pred sevanji v letošnjem letu kupila deset merilnikov, s katerimi bodo lahko na šolah testno merili prisotnost radona, medtem ko se dražje uradne meritve izvajajo na bolj problematičnih območjih. Dodatno je bila komisija seznanjena, da je lani Mednarodna agencija za raziskave raka, ki deluje pod okriljem Svetovne zdravstvene organizacije, med 12 priporočili v zvezi s pojavnostjo raka navedel tudi eno priporočilo o radonu. Po opredelitvi Svetovne zdravstvene organizacije je namreč radon javnozdravstveni problem in v povprečju povzročitelj 10 % raka na pljučih. To je tudi eden od razlogov, da Uprava za varstvo pred sevanji posveča problematiki radona veliko pozornost. Komisija ugotavlja, da je v luči dobrega sodelovanja Uprave za varstvo pred sevanji in Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport pripravljena okrožnica za ravnatelje, v katerih jih bodo seznanjali o problematiki radona. Z njo želijo okrepiti zavedanje vpliva radona na zdravje in seznaniti ravnatelje o možnostih zmanjšanja izpostavljenosti radonu v primeru novih gradenj in sanacij stavb. Skupaj so pripravili tudi oddajo »Ugriznimo znanost«, ki je bila posvečena radonu. Komisija pozitivno ocenjuje tak pristop pri širjenju zavesti o problematiki radona, še posebej ob podatku, da se lahko izpostavljenost radonu ob neustrezni energetski sanaciji stavb poveča oziroma postanejo neproblematične stavbe problematične. Z vidika Dolgoročne strategije za spodbujanje naložb energetske obnove stavb, v skladu s katero predstavlja energetska sanacija stavb v državni, občinski in zasebni lasti enega izmed prioritarnih projektov v obdobju 2014 – 2020, komisija izpostavlja pomembnost širjenja zavesti o problematiki radona in seznanjanja širše slovenske javnosti z navodili o pravilni energetski sanaciji stavb.

Na vprašanje v zvezi z nedelovanjem posebne meddržavne komisije za spremljanje izvajanja pogodbe med vladama Republike Slovenije in Republike Hrvaške o ureditvi statusnih in drugih pravnih razmerij, povezanih z vlaganjem v Nuklearno elektrarno Krško, njenim izkoriščanjem in razgradnjo, je bila komisija seznanjena, da se je meddržavna komisija prvič po letu 2010 sestala letos julija in vzpostavila dobre delovne odnose. Komisija meni, da bi morala Vlada pogosteje seznanjati slovensko javnost o sodelovanju Republike Slovenije in Republike Hrvaške glede Nuklearne elektrarne Krško in glede dejavnikov, ki vplivajo na potek gradnje odlagališča NSRAO v Vrbinu. Ob predlogu komisije, da bi bilo dobro, da bi Agencija za radioaktivne odpadke, ki vodi projekt izgradnje odlagališča NSRAO v imenu in za račun države, okrepila komuniciranje z javnostjo, je direktor Agencije za radioaktivne odpadke pojasnil, da je komuniciranje z javnostjo in njeno vključevanje v proces odločanja o umeščanju odlagališč jedrskih odpadkov v prostor z vidika družbene sprejemljivosti izrednega pomena, vendar okrepljeno komuniciranje v luči vladnih varčevalnih ukrepov trenutno žal ni izvedljivo.

Slovenija je na podlagi pogodbe med slovensko in hrvaško vlado dolžna poskrbeti za svoje radioaktivne odpadke, pri čemer sta se obe pogodbenici zavezali, da bosta iskali skupno rešitev. V skladu s tem je Slovenija iskala odlagališče za svoj del odpadkov ob pripravljenosti izgradnje skupnega odlagališča. Komisija ugotavlja, da se potrjen investicijski program za odlagališče NSRAO nanaša na prevzem slovenske polovice odpadkov, medtem ko obstaja tudi scenarij, ki predvideva širitev odlagališča tudi za odpadke, ki jih je dolžna prevzeti in odpeljati Republika Hrvaška (skupno odlagališče). V primeru širitve se investicija poveča iz okoli 150 mio na 170 mio evrov, kar predstavlja za nas cenejšo rešitev. Še večje prihranke bi imeli pri obratovanju skupnega skladišča. Komisija je bila seznanjena, da so sredstva za izgradnjo odlagališča NSRAO za slovensko polovico odpadkov zagotovljena. Direktor Agencije za radioaktivne odpadke je pojasnil, da je Hrvaška začela zaradi zahtev evropske zakonodaje iskati lokacijo za svoje skladišče za institucionalne (medicinske, industrijske) odpadke, kar ima Sloveniji že vrsto let urejeno v skladišču v Brinju. Hkrati Hrvatje razmišljajo, a ne vodijo nobenih postopkov, da bi na isti lokaciji imeli tudi skladišče za svojo polovico radioaktivnih odpadkov iz NEK, medtem ko slovenska stran zaenkrat nima informacij, da bi Hrvatje razmišljali, da bi na tej lokaciji imeli odlagališče. Direktor Agencije za radioaktivne odpadke je članom komisije še pojasnil, da bi Slovenija preučila tudi morebitni predlog hrvaške strani, da bi na izbrani hrvaški lokaciji zgradili skupno odlagališče.

V povezavi z opozorili o finančni in kadrovski podhranjenosti Uprave za jedrsko varnost in Uprave za varstvo pred sevanji, ki povečujeta tveganja za neposredno kršenje določil zakonodaje in posledično manjšo varnost (str. 61 in 63), komisija ugotavlja, da instituciji nimata finančnih rezerv in ne zaposlujeta novih ljudi, kar poslabšuje starostno strukturo zaposlenih. Kljub temu komisija ugotavlja, da na Upravi za jedrsko varnost ne pričakujejo zmanjšanja varnosti. Komisija tudi ugotavlja, da finančno in kadrovske stanje slabo tudi na Agenciji za radioaktivne odpadke, kjer se je v zadnjih letih ob povečanem obsegu nalog število zaposlenih zmanjšalo iz 23 na 20.

Komisija ugotavlja, da je Vlada konec lanskega leta sprejela Uredbo o merilih za določitev višine nadomestila zaradi omejene rabe prostora in zaradi načrtovanja intervencijskih ukrepov na območju jedrskega objekta kot popravilni ukrep zaradi

zaključkov Revizijskega poročila Računskega sodišča o izbiri lokacije odlagališča nizko in srednje radioaktivnih odpadkov. Z uredbo, ki je začela veljati 1. 1. 2015, se je znižalo nadomestilo zaradi omejene rabe prostora, vendar je Vlada junija letos zaradi zahtev upravičenih občin spremenila uredbo in vrnila višino nadomestila na raven, ki je veljala do začetka letošnjega leta.

V zvezi z zapleti z javnim naročanjem, zaradi katerih se je gradnja objekta za manipulacijo z radioaktivnimi odpadki v NEK, ki naj bi omilila težave zaradi zamud pri gradnji končnega odlagališča NSRAO, zavlekla za približno leto dni, je bila komisija seznanjena, da se projekt zdaj izvaja in bo razbremenil skladišče, v katerem so tudi naprave za manipulacijo z radioaktivnimi odpadki.

Komisija v zvezi s postopki, v katerih upravni organ od uporabnikov virov sevanja (npr. rentgenske naprave) zahtevajo predložitev dokazila o prenehanju uporabe naprave, ugotavlja, da so uporabniki dolžni sami predložiti dokazila, pri čemer pa Uprava za varstvo pred sevanji proaktivno deluje in predhodno seznanja uporabnike s postopki, ki sledijo prenehanju uporabe. Komisija tudi ugotavlja, da sistem nadziranja virov sevanja omogoča sledenje naprav od izdelave oziroma nakupa (uvoza) do prenehanja uporabe in ustreznega skladiščenja, odlaganja oziroma izvoza.

* * *

Za poročevalca je bil določen predsednik komisije Jernej Verbič.

Sekretarka
Meta Štembal, l.r.

Predsednik
Jernej Verbič, l.r.